T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2023/183
KARAR NO : 2023/256
KARAR TR : 27/03/2023

ÖZET: Vefat eden babasından dolayı SGK tarafından kendisine bağlanan yetim aylığının, muvazaalı boşanma iddiasıyla kesilmesi ve borç çıkarılması işleminin iptali istemiyle açılan davanın, İDARİ YARGI YERİNDE çözümlenmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : Y. A
Vekili : Av. U. B
Davalı : Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı
Vekili : Av. N. A. Ö

I. DAVA KONUSU OLAY

1.Davacı vekili, müvekkilinin vefat eden babasından dolayı yetim aylığı almakta iken, davalı kurum denetim elemanları tarafından yapılan inceleme neticesinde, muvazaalı boşanmanın tespit edildiğinden bahisle, bu sebeple yersiz ödenen aylıkların toplamı olan 8.434,74 TL'nin iadesinin talep edildiği, 16/11/2021 tarihli dilekçe ile işleme itiraz edildiği ancak davalı idarece itiraza cevap verilmeksizin zımnen reddedildiğini ileri sürerek, borç bildirim belgesinin iptali, borçlu olmadığının tespiti ve kesilen ölüm aylığının kesildiği tarihten itibaren işleyecek faizi ile birlikte tahsili ile ölüm aylığının yeniden bağlanmasına karar verilmesi istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

II. UYUŞMAZLIĞA İLİŞKİN BAŞVURU SÜRECİ

A. Adli Yargıda

2 . **Karşıyaka 3. İş Mahkemesi 22/06/2022 tarih ve E.2022/38, K.2022/466 sayılı kararı**ile, *"davacının babası Ramazan Akçeşme'nin 5434 Sayılı Yasa Kapsamında 4/c'li olduğu, 17/03/1993 tarihi itibarıyla kamu emeklisi olarak emekli aylığı almaya hak kazandığı, bu cihetle uyuşmazlığın çözümlenmesi gereken yerin idari yargı olduğu"* gerekçesiyle, 6100 sayılı HMK'nın 114/1-b ve 115/2 maddesine göre yargı yolunun caiz olmaması nedeniyle davanın usulden reddine karar vermiştir. Karara karşı davacı vekilince istinaf isteminde bulunulması üzerine İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 10. Hukuk Dairesi 22/09/2022 tarih ve E.2022/2429, K.2022/1854 sayılı kararı ile, istinaf başvurusunun kesin olarak reddine karar vermiş, karar kesinleşmiştir.

3. Davacı vekili bu kez, aynı istemle idari yargı yerinde dava açmıştır.

B. İdari Yargıda

4 . **İzmir 7. İdare Mahkemesi 29/09/2022 tarih ve E.2022/796, K.2022/168 sayılı kararı**ile, davanın 5510 sayılı Kanun'un 102. maddesi uyarınca davacıya verilen bir idari para cezasının iptali isteminden kaynaklanmadığı anlaşıldığından, uyuşmazlığın çözümünün adli yargı mercilerinin görev alanında olduğu gerekçesiyle, davanın görev yönünden reddine karar vermiştir. Karar istinaf edilmeksizin kesinleşmiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

> *"...5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 88. maddesinde, "Kurumun prim ve diğer alacaklarının tahsilinde, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usûlü Hakkında Kanunun uygulamasından doğacak uyuşmazlıkların çözümlenmesinde Kurumun alacaklı biriminin bulunduğu yer iş mahkemesi yetkilidir." hükmü, 102. maddesinde idari para cezalarına karşı İdare Mahkemelerinde dava açılabileceği belirlenmiş, 101. maddesinde ise, "Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar iş mahkemelerinde görülür." düzenlemesine yer verilmiştir.*
>
> *Dava dosyasının incelenmesinden, davacının, 473011472 numarası ile aylık almakta iken, kurum denetim elemanları tarafından yapılan denetim ve kontroller neticesinde düzenlenen soruşturma raporu uyarınca muvazaalı boşanmanın tespit edildiği, bu sebeple yersiz ödenen aylıkların toplamı 8.431,74-TL'nin tahakkuk ettirilerek iadesinin istenilmesine ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı İzmir Muhasebe Birimi işleminin tesis edildiği, davacı tarafından 16.11.2021 tarihli dilekçe ile işbu işleme itiraz edildiği, anılan itirazın, davalı idarece bir cevap verilmeksizin, zımnen reddedilmesi üzerine iş bu dava*

açılmış ise de, davanın konusunun, davacıya yersiz ödenen aylıkların tahsili amacıyla Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı İzmir Muhasebe Birimi tarafından düzenlenen 8.431,74-TL tutarındaki borç bildirim belgesinin iptali ile borçlu olmadığının tespitine ve kesilen ölüm aylığının kesildiği tarihten itibaren işleyecek faizi ile birlikte tahsili ile ölüm aylığının yeniden bağlanmasına karar verilmesi talebine yönelik olup, 5510 sayılı Kanun'un 102. maddesi uyarınca davacıya verilen bir idari para cezasının iptali isteminden kaynaklanmadığı anlaşıldığından, davanın görüm ve çözümünün yukarıda metnine yer verilen 5510 sayılı Kanun maddeleri uyarınca iş mahkemesinin görev alanına girdiği sonucuna varılmıştır.

Nitekim, benzer bir uyuşmazlıkta, İzmir 2. İdare Mahkemesinin, aynı gerekçe ile davanın görev yönünden reddine yönelik, 21.04.2022 tarih ve E:2022/940, K:2022/2022/814 sayılı kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun, İzmir Bölge İdare Mahkemesi Altıncı İdari Dava Dairesinin 15.09.2022 tarih ve E:2022/1534, K:2022/1627 sayılı kararı ile reddine karar verilmiştir."

III. İLGİLİ HUKUK

A. Mevzuat

5. T.C. Anayasası'nın 158. maddesi şöyledir:

"...diğer mahkemelerle, Anayasa Mahkemesi arasındaki görev uyuşmazlıklarında Anayasa Mahkemesi'nin kararı esas alınır."

6. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun *"Uyuşmazlıkların Çözüm Yeri"* başlıklı 101. maddesi şöyledir:

"*Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar iş mahkemelerinde görülür*."

B. Yargı Kararları

7. Anayasa Mahkemesi, 22/12/2011 tarihli ve E.2010/65, K.2011/169 sayılı kararıyla, 5510 sayılı Kanun'un 101. maddesinde yer alan *"...bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar İş Mahkemelerinde görülür."* bölümünün iptali istemini redle sonuçlandırmıştır. Söz konusu kararın Mahkememiz önündeki uyuşmazlığa ışık tutacak gerekçesi şöyledir:

"...5754 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önce memur ve diğer kamu görevlisi olarak çalışmakta olanlar, evvelce olduğu gibi 5434 sayılı Kanun hükümlerine tabi olacaklar ve bunların emeklileri bakımından da aynı Kanun hükümleri uygulanmaya devam edecek; ancak 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra memur ve diğer kamu görevlileri olarak çalışmaya başlayanlar ise 5510 sayılı Kanunun 4/c maddesi uyarınca, bu Kanun hükümlerine tabi sigortalı sayılacak ve haklarında 5434 sayılı Kanun değil, 5510 sayılı Kanun'un öngördüğü kural ve esaslar uygulanacak; ihtilaf halinde de adli yargı görevli bulunacaktır. 5754 sayılı Kanunun yürürlüğüyle birlikte, artık Sosyal Sigortacılık esasına göre faaliyet gösteren ve yaptığı, tesis ettiği işlem ve muameleler idari işlem sayılamayacak bir sosyal güvenlik kurumunun varlığından söz etmek gerekli bulunmaktadır. 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce iştirakçisi sıfatıyla çalışmakta olan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile emekli sıfatıyla 5434 sayılı Kanun'a göre emekli, dul ve yetim aylığı almakta olanlar ve ayrıca memurlar ve diğer kamu görevlilerinden ileride emekliliğe hak kazanacaklar yönünden ise Sosyal Güvenlik Kurumu'nun tesis edeceği işlem ve yapacağı muameleler idari işlem niteliğini korumaya devam edecek, bunlara ilişkin ihtilaflarda da evvelce olduğu gibi idari yargı görevli olmaya devam edecektir. Bu bakımdan 5510 sayılı Kanunun yürürlüğünden sonra, prim esasına dayalı yeni sistemin içeriği ve Kanun kapsamındaki iş ve işlemlerin niteliği göz önünde bulundurulduğunda, itiraz konusu kuralla, yargılamanın bütünlüğü ve uzman mahkeme olması nedeniyle Kanun hükümlerinin uygulanması ile ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümünde iş mahkemelerinin görevlendirilmesinde Anayasa'ya aykırılık görülmemiştir. Ancak, yukarıda açıklandığı üzere 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce statüde bulanan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile ilgili sosyal güvenlik mevzuatının uygulanmasından doğan idari işlem ve idari eylem niteliğindeki uyuşmazlıklarda idari yargının görevinin devam edeceği açıktır..."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

8. Uyuşmazlık Mahkemesinin Muammer TOPAL'ın Başkanlığında, Üyeler Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Eyüp SARICALAR, Ahmet ARSLAN, Mahmut BALLI ve Bilal ÇALIŞKAN'ınkatılımlarıyla yapılan 27/03/2023 tarihli toplantısında; 2247 sayılı Kanun'un 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, idari ve adli yargı yerleri arasında anılan Kanun'un 14. maddesinde öngörülen biçimde olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğu, idari yargı ve adli yargı dosyalarının 15. maddede belirtilen yönteme uygun olarak davacının istemi üzerine son görevsizlik kararını veren mahkemece Uyuşmazlık Mahkemesine gönderildiği ve usule ilişkin işlemlerde herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

B. Esasın İncelenmesi

9. Raportör-Hâkim Arzu ÇETİNDERE ŞAŞI'nın davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan, ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada idari yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

10. Dava, eşinden boşanması nedeni ile emekli olup vefat eden babasından dolayı davalı idare tarafından kendisine bağlanan yetim aylığının muvazaalı boşanma iddiasıyla kesilmesi işleminin iptali, borçlu olmadığının tespiti ve kesilen ölüm aylığının kesildiği tarihten itibaren işleyecek faizi ile birlikte tahsili ile ölüm aylığının yeniden bağlanmasına karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

11. 31/05/2006 tarih ve 5510 sayılı Kanun, 506, 1479, 2925, 2926 ve 5434 sayılı Kanunlar kapsamındaki hizmet akdine göre ücretle çalışanlar (Sosyal Sigortalılar), kendi hesabına çalışanlar (Bağ-Kurlular), tarımda kendi adına ve hesabına çalışanlar (Tarım Bağ-Kurluları), tarım işlerinde ücretle çalışanlar, (Tarım sigortalıları), devlet memurları ve diğer kamu görevlilerini (Emekli Sandığı İştirakçileri), geçici maddelerle korunan haklar dışında, sosyal güvenlik ve sağlık hizmetleri yönünden yeni bir sisteme tabi tutmuş, beş farklı emeklilik rejimini aktüeryal olarak hak ve hükümlülükler yönünden tek bir sosyal güvenlik sistemi altında toplamıştır.

12. 5510 sayılı Kanun'un iptali amacıyla açılan davada Anayasa Mahkemesi, 15/12/2006 tarih ve E.2006/111, K.2006/112 sayılı kararıyla, anılan Kanun'un birçok maddesi ile birlikte, bu Kanun'un yürürlük tarihinden önce 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine tabi olarak görev yapmakta olan memurlar ve diğer kamu görevlilerini diğer sigortalılarla aynı sisteme tabi kılan, başta 4/1(c) maddesi olmak üzere, hükümlerin iptaline karar vermiş; bu karardan sonra kabul edilen 17/04/2008 tarih ve 5754 sayılı Kanun'la 5510 sayılı Kanun'da düzenlemeler yapılmış ve anılan Kanun'a eklenen Geçici 1. ve Geçici 4. maddelerle, 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 1 Ekim 2008 tarihinden önce 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında olanlar yani memurlar ile diğer kamu görevlileri ile bunların dul ve yetimleri hakkında, bu Kanun'la yürürlükten kaldırılan hükümleri de dahil 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre işlem yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Yine 5754 sayılı Kanun'un bazı hükümlerinin iptali istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesinin 30/03/2011 tarih ve E.2008/56, K.2011/58 sayılı kararı ile reddedilmiştir.

13. Yukarıda sözü edilen mevzuat hükümlerinin ve Anayasa Mahkemesi kararının birlikte değerlendirilmesinden, 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce memur ve diğer kamu görevlisi olarak çalışmakta olanlar, daha önce olduğu üzere 5434 sayılı Kanun hükümlerine tabi olacakları gibi bunların emeklilikleri bakımından da aynı Kanun hükümlerinin uygulanmaya devam edileceği ancak bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra memur ve diğer kamu görevlisi olarak çalışmaya başlayanların ise 5510 sayılı Kanun'un 4/c maddesi uyarınca, bu Kanun hükümlerine tabi sigortalı sayılacağı ve haklarında 5434 sayılı Kanun'un değil 5510 sayılı Kanun'un öngördüğü kural ve esasların uygulanacağı dolayısıyla ihtilafların da adli yargı yerinde çözümleneceği açıktır.

14. Dosya kapsamından, davacı babası Ramazan Akçeşme'nin İzmir Büyükşehir Belediyesi ESHOT Genel Müdürlüğünde memur olarak görev yapmaktayken 17/03/1993 tarihinde emekliye ayrıldığı, emekli aylığı almaktayken 27/01/2019 tarihinde vefat ettiği, davacının ise Karşıyaka 4. Aile Mahkemesinin 04/07/2019 tarih ve E.2019/479, K.2019/525 sayılı kararı ile boşanması üzerine 01/09/2019 tarihinden itibaren yetim aylığı almaya başladığı, bilahare davalı kurum denetim elemanları tarafından yapılan inceleme neticesinde, muvazaalı boşanmanın tespit edildiği, bu sebeple yersiz ödenen aylıkların toplamı olan 8.434,74 TL'nin iadesinin talep edildiği, davacı tarafından 27/11/2021 tarihli dilekçe ile işleme itiraz edildiği ancak davalı idarece itiraza cevap verilmediğinden bahisle, borç bildirim belgesinin iptali, borçlu olmadığının tespiti ve kesilen ölüm aylığının kesildiği tarihten itibaren işleyecek faizi ile birlikte tahsili ile ölüm aylığının yeniden bağlanmasına karar verilmesi istemiyle dava açıldığı anlaşılmaktadır.

15. Bu durumda, 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce iştirakçi sıfatıyla çalışmakta olan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile emekli sıfatıyla 5434 sayılı Kanun'a göre emekli, dul ve yetim aylığı almakta olanlar ve ayrıca memurlar ve diğer kamu görevlilerinden ileride emekliliğe hak kazanacaklar yönünden Sosyal Güvenlik Kurumunca tesis edilen işlem ve yapacağı muamelelerin *"idari işlem"* ve *"idari eylem"* niteliğini korumaya devam edeceği, dolayısıyla, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2/1-a maddesinde belirtilen idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan iptal davaları kapsamında bulunan, 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önce davacının vefat eden babasının, 5434 sayılı Kanun kapsamında kamu görevlisi olarak emekli olduğu ve emekli sandığından aylık almakta iken vefat etmiş olduğu anlaşıldığından, davacı tarafından açılan bu davanın da, idari yargı yerinde görülmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

16. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak, İzmir 7. İdare Mahkemesinin 29/09/2022 tarih ve E.2022/796, K.2022/168 sayılı görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Davanın çözümünde İDARİ YARGININ GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B. İzmir 7. İdare Mahkemesinin 29/09/2022 tarih ve E.2022/796, K.2022/168 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA,

27/03/2023 tarihinde,OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Muammer	Nilgün	Doğan	Eyüp
TOPAL	TAŞ	AĞIRMAN	SARICALAR

Üye	Üye	Üye
Ahmet	Mahmut	Bilal
ARSLAN	BALLI	ÇALIŞKAN